

På plats

I bikupans hemliga rum omvandlas solen till mat. Kontakten med yttervärlden går via flusterbrädan vid kupans öppning. Där landar bina när de återvänder från sitt samlande.

Gunilla Bergström intresserar sig för rum. Och växande. Och djur. Hennes konst kan dofta hö, skjuta groddar och bilda labyrinth. Ofta hänger eller balanserar verken, så att även luftrummet aktiveras.

Flygflyt består av tunt japanpapper spänt kring en u-formad plywoodram och hänger i ögonhöjd i det yttre rummet på Galleri Mors Mössa i Göteborg. När jag går in omsluts jag av det vita. Eller fångas. De flesta av Gunilla Bergströms verk bär på denna dubbelhet av famnande trygghet och kvävningsskräck. En paradox som finns inbyggd i alla djupgående relationer.

För flera år sedan hittade hon en annons i en postordertidning för lantbrukare. Den visade något så osannolikt som en flytväst för nyfödda och nedkylda griskultingar. Tanken var att grisen skulle ligga i en spann varmvatten med flytvästen runt halsen tills den återfick normal kroppstemperatur. Gunilla Bergström tecknade noggrant av annonsen och satte en plywoodram omkring. Flytvästen påminner om Flygflytskulpturens form och på Mors Mössa visades de två verken tillsammans med ytterligare en hängande Flygflytskulptur som hade samma form som ramen runt kultingsteckningen. På utställningen fanns också Ön, som bestod av en platta på hjul där flera mask- eller groddlika virkade former fyllda med vete trängdes. En av dem var på väg från plattan. Just den vattnades under utställningen så att veten skulle börja gro. Återigen aktiveras de tematiska paren individ/kollektiv, tillhörighet/kvävningskänsla. Vilken styrka krävs för att ringla iväg från det trygga? Ironiskt nog möglade vetekornen som vattnades....

Teckningen av kultingen handlar lika mycket om människor som om grisar. Om livet och om döden. Både på ett existentiellt sätt och på ett högst vardagligt konstaterande vis. Spädgrisen räddas ju till livet för att kunna växa sig till slaktvikt.

Gunilla Bergström är uppvuxen på en bondgård i Sörmland. För henne är det ingen motsättning att ta väl hand om djur för att sedan slakta och äta dem. Det är en naturlig del av människans tillvaro men som vi i vårt samhälle alltmer kommit att skiljas ifrån.

När hon ställde ut verket ko-kong i det tunnvalvda Bergrummet vid Konstepidemin i Göteborg liknade de hängande höfyllda segelduksbehållarna slaktade djurkroppar, sandsäckar för boxare, stora puppor eller tornistrar för jättehästar. Höet doftade hemtrevligt men rummet med de upphängda formerna sände också obehagsrysningar längs min ryggrad. Naturen är ingen paradisisk tillvaro och Gunilla Bergström väjer inte för otäcka.

Hennes konst pendlar mellan jordrotad markkontakt och poetiska överraskningar. Samtidigt som hon gjorde Ön, med groddarna, arbetade hon med tre öar i bly, Öar ute. Det mjuka virkade ställdes mot blyets grå tyngd. Även dessa skulpturer går på hjul. De liknar mest tre små flyttbara innahav. Marmorskulpturen Pinus III, döpt efter en tall som hade växt sig krokig kring en stenbumling hemma på gården, har det lätta och tunga inbyggt i sin form. Den balanserar på bordskanten i Gunilla Bergströms ateljé, len som ett spädbarn. En del hänger nedanför kanten och i andra änden strävar en spets mot taket. Mittdelen däremot är tung och trind. Stenen har en varm lyster med kalla blå ådror

och jag vill gärna vyssa den i famnen fast den tycks klara sig alldeles utmärkt på egen hand. Andra stensulpturer hon gjort påminner om verktyg eller redskap. De ligger bra i handen, går att hänga upp eller sätta ett skaft på. Samtidigt som de är oanvändbara.

Gunilla Bergström vill helst arbeta i sin ateljé. Den är inte särskilt stor och har framför allt en normalstor dörr. Vilket gör att hon måste räkna noga och hitta på fiffiga pussel-lösningar för de större verken. Ofta kan en person bära hennes skulpturer ensam. Hennes verk är omsorgsfullt gestaltade och har en självklar precision som bara nås efter mycket tänkande, prövande och arbetande. När det gäller material har hon använt det mesta från broderigarn till marmor. Det är verken och omständigheterna som bestämmer vad som är lämpligt.

I binas värld tycks allt fulländat praktiskt. Framför flustret dansar de för att berätta för sina bikollegor var de nektartyngda blommorna befinner sig. Väktarbin ser till att inga obehöriga slipper in och inuti kupan tronar drottningen som årligen producerar 175 000 ägg som tas om hand av arbetsbin. Det är en honungsfabrik med strikt arbetsdelning och hierarki. En verksamhet som människor följt och dragit nytta av genom årtusenden. När Gunilla Bergström var på Grez sur Loing-stipendium i två månader våren 2003 hittade hon ett antal bikupor i en glömd skogsglänta. Hon återvände gång på gång till platsen. I ateljén började hon bygga kupor av pinnar och snören. De är som teckningar i tre dimensioner. Hon gjorde också reliefer i papper och tråd av flustret och bidansen. I ateljén hänger nu fotografier som ska bearbetas. Och andra fynd från Frankrikevistelsen mognar i hyllorna. I den hemliga staden väntar bina på våren.

December 2003

Gunilla Grahn-Hinnfors

Konstkritiker och medarbetare på Göteborgs-Postens kulturredaktion